

3. İZMİR

KENT

SEMPOZYUMU

DİRENEN KENTLERDE
ADALET VE DEMOKRASİ

22-23 ARALIK 2023

İZMİR MİMARLIK MERKEZİ

SONUÇ BİLDİRGESİ

İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ
İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU

3. İZMİR KENT SEMPOZYUMU "DİRENEN KENTLERDE ADALET VE DEMOKRASİ"

SONUÇ BİLDİRGESİ

Ocak 2024, İzmir

Bu yayın TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu tarafından 22-23 Aralık 2023 tarihlerinde İzmir Mimarlık Merkezi'nde "Direnen Kentlerde Adalet ve Demokrasi" temasıyla gerçekleştirilen "3. İzmir Kent Sempozyumu"nun sonuç bildirgesini içermektedir.

1. OTURUM - KENTİN ADALETİ

Moderatör: ÖZHAN KAYNARCA

*TMMOB Harita Kadastro Mühendisleri Odası
İzmir Şube Başkanı*

**İZMİR KÖRFEZİ KIYI KORUMA
YAPILARININ VE KIYI ALANLARININ
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE DENİZ SEVİYESİ
YÜKSELMESİNE KARŞI DAYANIKLILIĞI**

DR. ÖĞR. ÜY. DOĞAN KISACIK

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**KENT HAKKI EKSENİNDE KONUT VE
BARINMA KRİZİ**

YUSUF EKİCİ

TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi

KENT YÖNETİMİNDE AÇIK VERİ

DR. M. EMRE YILDIRIM

*TMMOB Harita Kadastro Mühendisleri Odası
İzmir Şubesi*

**KIYI KENTLERİNDE BÜTÜNLEŞİK KIYI
ALANLARI, YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ VE
İZMİR KÖRFEZİ ÖRNEĞİ**

DR. İŞIKHAN GÜLER

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

GIDA VE SU HAKKI

İ. UĞUR TOPRAK

TMMOB Gıda Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

3. İZMİR KENT SEMPOZYUMU

DİRENEN KENTLERDE
ADALET VE DEMOKRASİ

22-23
ARALIK 2023

İZMİR MİMARLIK
MERKEZİ

1074 Sahur M.C. Akademi / İzmir

tmmob

TMMOB
İZMİR İL
KOORDİNASYON
KURULU

2. OTURUM - FELAKETE DÖNÜŞEN KENT

Moderatör: DR. İLKER KAHRAMAN

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şube Başkanı

**GEMİ SÖKÜMÜ VE EKOLOJİK SORUNLARI
ERTUĞRUL BARKA**

TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi

**FAY SAKINIM BANTLARININ ÖNEMİ VE
FAY YASASI**

PROF. DR. HASAN SÖZBİLİR

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**DOĞA KAYNAKLI AFETLERDE
GÜVENLİ GIDAYA ULAŞIM**

ÖMER ULAŞ KIRIM

TMMOB Gıda Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**AFET YÖNETİMİNDE ÇEVRE HAKKI
İHLALLERİ VE TOPLULUK DİRENÇLİLİĞİ**

DOÇ. DR. ÖRGEN UĞURLU

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**AFET ACİL TOPLANMA ALANI OLARAK
KÜLTÜRPARK**

SALİH YEŞİLBAŞ

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Şubesi

**HAVZA KARAKTERİSTİKLERİNE BAĞLI
OLARAK KENTSEL VE YARI-KENTSEL
HAVZALARDA TAŞKIN RİSK
HARİTALANDIRMASI**

DR. ÖĞR. ÜYESİ UFUK ÖZKAN

TMMOB Orman Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**AFETLERDE KENT ELEKTRİK ALTYAPILARI
AVNİ GÜNDÜZ**

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**AFETLERDE KENT HABERLEŞME
ALTYAPILARI**

ZEKİ DEMİR

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

3. OTURUM - ENDÜSTRİYEL KENTLERİN ÇÖKÜŞÜ

Moderatör: EVRİM AKSOY

*TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şube
Sekreteri*

**EKO KENT KURAMINA VE
UYGULAMALARINA ELEŞTİREL BİR
BAKIŞ: ÜTOPYA VAATLERİ VE
DİSTOPYA KENTLERİ**

AGİT ÖZDEMİR

TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**MEKAN KIRIMA KARŞI
MÜLKSÜZLEŞTİRİLEN KADINLARIN
MÜŞTEREKLEŞME PRATİKLERİ**

**PROF.DR. PELİN TAN & YÜKSEK ŞEHİR
PLANCISI YILDIZ TAHTACI**

TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**ŞEHİRİN HAKİKATI/
BASMANE ÇUKURU**

TALAT ULUSOY

TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**KAMUYA AÇIK ALANLARDA İÇ HAVA
KALİTESİ**

ZİYA HAKTAN KARADENİZ

TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

KENT SEMPOZYUMU

DIRENEN KENTLERDE
ADALET VE DEMOKRASİ

22-23
ARALIK 2023

İZMİR MİMARLIK
MERKEZİ

emmob

TMMOB

İZMİR İL
KOORDİNASYON
KURULU

4. OTURUM - KENT SUÇLARI

Moderatör: YUSUF EKİCİ

TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi

İZMİR ÇEVRE PROFİLİ

SELMA AKDOĞAN

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

İZMİR KÖRFEZİ DÜNÜ-BUGÜNÜ

PROF. DR. DOĞAN YAŞAR

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**3. YILINDA 30 EKİM 2020
EGE DENİZİ DEPREMİ VE İZMİR**

DR. ALİ KEMAL ÇINAR

TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi

KENT DEPREM DİRENÇLİLİĞİ

PROF. DR. CEMALETTİN DÖNMEZ

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**İMAR BARIŞI: KİŞİSEL BİR FIRSAT MI?
KAMUSAL BİR TEHDİT MI?
YABANCILARA TAŞINMAZ SATIŞI:
KAMU YARARI MI/ KAMU ZARARI MI?**

DOÇ. DR. ZEYNEL ABİDİN POLAT

*TMMOB Harita Kadastro Mühendisleri Odası
İzmir Şubesi*

3. İZMİR

KENT

SEMPOZYUMU

DİRENEN KENTLERDE
ADALET VE DEMOKRASİ

22-23
ARALIK 2023

İZMİR MİMARLIK
MERKEZİ

5. OTURUM - KENDİ KENDİNE YETEN KENTLER

Moderatör: ELVİN SÖNMEZ GÜLER

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Şube Başkanı

AGREGA

PROF. DR. DOĞAN KARAKUŞ

TMMOB Maden Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EKSENİNDE
SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT YÖNETİMİ**

HELİL KINAY

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**KATI ATIK YÖNETİMİNDE RİSKLER,
OLANAKLAR**

M. FARUK İŞGENÇ

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

EKOLOJİK TABANLI KENTSEL DÖNÜŞÜM

AYŞE KALAYCI ÖNAÇ

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Şubesi

**SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER
KAPSAMINDA KENT VE KENT
ÇEVRESİ ORMANCILIĞI**

DR. ÖĞR. ÜYESİ ZENNURE UÇAR

TMMOB Orman Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

6. OTURUM - KENDİ KENDİNE YETEN KENTLER- II

Moderatör: MURAT BARAN UYGUN

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA
YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA
TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI
KENTLER**

DR.DERYA ALTUN

*TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma
Grubu*

YAPI STOKUMUZ

ABDULLAH İNCİR / GONCA MURAT

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

YAPILARDA BAKIM VE ONARIM

ŞERİF GÜNER

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

**KONAK MEYDANI'NIN TARİHSEL SÜREÇ
İÇERİSİNDE MEKÂNSAL GELİŞİMİ**

ORHAN ERSAN

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi

**YENİ KENT MERKEZİ GELİŞİM VE
YAPILAŞMA SÜRECİNDE İZMİR KENTİ
TURAN, BAYRAKLI VE LİMAN
BÖLGESİ ULUSLARARASI KENTSEL
TASARIM FİKİR YARIŞMASI**

DR. SEÇKİN KUTUCU

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi

FORUM SORU & CEVAP PLAKET TAKDİMLERİ VE KAPANIŞ KOKTEYLİ

FORUM ÖZEL KONUKLARI

NECATİ PİRİNÇÇİOĞLU

Kayapınar Eski Belediye Eşbaşkanı

ERCÜMENT ÇERVATOĞLU

Fındıklı Belediye Başkanı

TMMOB İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU

3. İZMİR KENT SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), İzmir İl Koordinasyon Kurulu (İKK) tarafından “DİRENEN KENTLERDE ADALET VE DEMOKRASİ” teması ile bu yıl üçüncüsü düzenlenen “İzmir Kent Sempozyumu” 22 - 23 Aralık 2023 tarihlerinde Mimarlar Odası İzmir Şubesi-İzmir Mimarlık Merkezi ana toplantı salonunda gerçekleştirilmiştir.

TMMOB’a bağlı 23 meslek odasının katkısı ve desteği ile;

“KENTİN ADALETİ,
FELAKETE DÖNÜŞEN KENT,
ENDÜSTRİYEL KENTLERİN ÇÖKÜŞÜ,
KENT SUÇLARI,
KENDİ KENDİNE YETEN KENTLER”

ana başlıkları altında beş ayrı oturumda bilim insanları ve kurum temsilcileri tarafından 32 bildirinin sunulduğu sempozyum, 23 Aralık 2023 tarihinde yapılan forum ile sona ermiştir.

Kentler, canlı ve cansız öğeler barındıran, karmaşık ilişki ve etkileşim halinde toplumsal üretimin sürekli olduğu organizmalardır. Günümüzde, Eko-topluluk olan kentler, toplumun doğadaki yerini tehdit eden “kentsiz kentleşmenin” kuşatması altındadır. Sınırsızca yayılma ve betonlaşma ile birlikte oluşan **“yeni kent”**lerde, 1950 yılında dünya nüfusunun %30'luk kısmı yaşadığı halde, yapılan araştırmalarda bu oranın, 2050 yılında %70'in üzerine çıkacağı tahmin edilmektedir. Aşırı nüfus artışı, ekonomik ve toplumsal sorunlar, kentlerin dünya enerjisinin %70'ini kullanması ve başta CO2 olmak üzere tüm sera gazı emisyonlarının %80'ini üretmesi gibi birçok etken kentleşme sorunları için farklı çözüm önerilerini gündeme getirmektedir.

Sempozyumda, ranta dayalı yıkıcı kentleşmeden payını alan toplum kesimleri başta olmak üzere, bilim insanları, meslek örgütleri, sendikalar, demokratik kitle örgütleri, forumlar, yerel inisiyatif ve mahalle örgütlenmeleri ile birlikte, yaşadığımız kente dair kamucu, toplumcu, eşitlikçi, demokratik, doğadan ve bilimden yana bir anlayışla değerlendirmeler yapılarak, geleceğe yönelik politika ve araçlar üzerinde durulmuştur.

Herodot'un “Dünya üzerinde en yaşanılabilir yer” olarak belirttiği İzmir, doğal ve yapay dalyanları, tuzlası, kuş cenneti, jeotermal kaynakları, limanı, sörfeye uygun Temmuz rüzgarları ve olağanüstü tarihi ile müthiş ekonomik potansiyele sahip gerçek bir deniz kentidir. Ne yazık ki İzmir ya da Anadolu'nun “bir başka” kenti bugün Herodot'un tanımladığı yaşanılabilir kentlerin çok uzağındadır.

Geçtiğimiz yüzyılın başlarına kadar savaşlar, göçler, salgınlar ve doğa kaynaklı afetlerle kırım ve kıyıma uğrayan kentlerimiz, kısa sürede kendini toparlamış, küllerinden yeniden doğmuş ve adeta yeniden yaratılmıştır.

Ancak, 20.yy'ın son yarısından itibaren, kırsaldan kente göç hızlanmış, plansız kentleşmenin bir sonucu olarak silüeti bozuk, kimliğini kaybetmiş, afetlerle burun buruna yaşayan, çevresel sorunlarla boğuşan metropoller ortaya çıkmıştır. Bir yanda yoksulluğun kol gezdiği varoşlar, diğer yanda varsılların yaşam sürdürdüğü şekilsiz devasa gökdelenlerle donatılan kentler, çevresindeki ovaları, deltaları, sulak alanları ve yeşil alanları istila etmiştir.

İzmir, hızlı ekonomik büyüme ve kentleşme yaşayan önemli bir kıyı şehridir. Bu süreç, çoğunlukla İzmir Körfezi çevresinde gerçekleşmiştir ve bu bölge şehrin gelişimini önemli ölçüde desteklemektedir. Bununla birlikte, plansız kalkınma ve yetersiz altyapı, özellikle iklim nedeniyle deniz seviyesi yükselmesinden kaynaklı artan tehditler ile birlikte bölgeyi doğa kaynaklı afetlere karşı savunmasız hale getirmektedir. Bu durum, kıyı taşkınları ve erozyona neden olmakla beraber, yapılar ve en önemlisi insan hayatı için giderek şiddetini arttıracak tehlikeli sonuçlar doğurmaktadır. İzmir'in iç körfezi, dikey ve eğimli tahkimat duvarlarıyla çevrili olsa da, bu yapılar iklim değişikliği senaryolarında kıyı taşkınlarına karşı yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, düşük rakımlı kıyı bölgelerinde uyum önlemlerinin hayata geçirilmesi kritik bir öneme sahiptir. Var olan kıyı koruma yapılarının kret yüksekliğini artırmak, dalga taşkınlarını azaltmak için yaygın bir çözüm olabilir, ancak bu yöntem kentleşmiş kıyı bölgeleriyle sınırlıdır.

Akdeniz'in biyolojik olarak en zengin körfezlerinden olan "İç Körfez" ise tam bir balık hazinesidir. Ayrıca 136 endemik tür, 1732 civarında

tür ile İzmir dünyanın en önemli tarım merkezlerinden biridir. Kentte yerleşim 8000 yıl öncesine dayanan olağanüstü bir tarih zenginliğine sahiptir. Ancak son yüzyılda nüfus artışına bağlı olarak gerek evsel ve gerekse sanayi nedeni ile kirlenmeye başlaması ve sonrasında yönetimlerin, başta derelerin altının betonlanması gibi, bilim dışı projelere yönelmesi ile Körfezin daha da kirlendiğini bu kirliliklerin artması sonucu, özellikle 2023 yılında uzun zamandan beri görülmeyen plankton patlamaları ve sonucunda balık ölümleri, deniz marulu ve denizanası patlamaları görülmektedir.

Bu anlamda, kentin "Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim Modeli"ne gereksinimi vardır. Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetiminin Amaçları arasında; kıyı alanlarında uyumlu ve dengeli kullanımı teşvik etmek için tüm sektörleri kapsayan bütünsel politika ve karar alma sürecini sağlamak, kıyı alanlarının, mevcut ve planlanan kullanımlarını ve bunların karşılıklı etkilerini belirlemek, kıyı yönetimi ile ilgili yönetim modeli sistemi geliştirmek ve kıyı alanları kaynaklarını koruyucu yaklaşımları incelemek bulunmaktadır.

Görevlerini halkın oyları ile almış bulunan yerel yönetimler, bu kurumsal yapı için önder bir konumda bulunmalı ve kıyı alanlarına ilişkin her türlü faaliyeti denetlemede ve bu faaliyetlere ilişkin olan uygulama kararlarını vermede tüm yetkilere sahip kılınmalıdır. Merkezi hükümet organları ise konuları, konumları, yetki ve sorumlulukları itibarı ile yerel yönetimlere destek sağlayan kurumlar olmalıdır.

Küresel iklim değişikliğinin bir sonucu olarak şiddeti ve tekerrürü artan afetlerin etkilerini son yıllarda özellikle kentsel ve yarı - kentsel havzalarda büyük ölçüde hissetmekteyiz. Yıllara bağlı uzun dönemli ortalamaların özellikle yağış rejiminde ve yağış şiddetinde değiştiğini ve bu değişimin de havzalarda sel ve taşkın riskini arttırdığı bilimsel bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Taşkın riskinin artması, biyoçeşitlilik kaybı, kentsel ısı adası etkisi, su kıtlığı, aşırı hava olaylarından kaynaklı kırılganlığın artması ve bu olayların kent halkının sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri iklim değişikliğinin en önemli sonuçları olup buna bağlı olarak kentsel alanlar birçok zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Kent içi doğal alanların sağladığı yararlar, çevresel dirençliliği, biyoçeşitliliğin korunmasını ve kentsel peyzajlarda

genel ekolojik dengenin desteklenmesini sağlamaktadır. Kent içi derelerin ekolojik işlevinin gün ışığına çıkarılmasına ve çevresinin doğa temelli çözümler kullanılarak tasarlanmasına odaklanan “İklim Dostu Kentsel Dönüşüm” için fikir projeleri düzenlenmelidir.

Ülke çapında ve kentimizde yaşamı durdurma kapasitesine sahip doğa olaylarından birisi olarak depremler özel bir öneme sahiptir. Depremlerin afete dönüşmeden atlatılması için kentsel dirençliliğinin yüksek olması gerekmektedir. Ülkemizdeki mevcut ortalama deprem yeterlilik algısı bina odaklı olup, bir sistem olarak kent dirençliliğini hedeflemekten çok uzaktır.

Son 100 yılda meydana gelmiş depremler ile hasar görmüş bina/yapı stoğu arasındaki ilişkiler analiz edildiğinde, doğal afet tehlikesi ile yerleşime uygunluk arasında negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Fay Sakınım Bandı Kanunu veya Fay Yasası; yapılaşma yasağı veya yapılaşmaya kısıtlama getirilmesi esasına dayanır. Türkiye genelinde bugüne kadar tespit edilen diri fay sayısı 500'e ulaşmıştır. İzmir'in de içinde yer aldığı 24 ilimiz tam anlamı ile diri fayların üzerinde yer almaktadır. TMMOB içindeki tartışmalar sürmekle birlikte, fay yasasının çıkarılması, ülkemiz için yaşamsal önem taşımaktadır.

İzmir, 30 Ekim 2020 tarihinde yaşanan afeti ile sonuçları vahim bir uyarı almıştır. Unutulmamalıdır ki, 30 Ekim bir İzmir depremi değildir. Yaşanan hadise, yanlış yer seçiminin, denetimsiz yapılaşmanın bir sonucudur. Bu deprem, İzmir'in afetler karşısında ne kadar savunmasız ve kırılgan olduğunu bir kez daha göstermiştir. Yalnız yapı kusurları değil, plan kararlarındaki yanlışlar da yaşanan felaketin boyutlarını artırmıştır. Yıkımların ve hasarlı binaların yoğunlaştığı Bayraklı - Bornova bölgesi İzmir'in imar planlarına uygun olarak gelişen kesimlerinden olmasına rağmen yapılan ön incelemede bölgenin büyük bir kısmında jeolojik etütlerinin bulunmadığı, kalan kısmında da yapılaşma sonrası jeolojik etütlerinin yapılmış olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye kentlerinde kamu yararı yerine sermayenin talebiyle yürütülen planlama süreçleri, bilimsel bilginin yok sayıldığı yasal düzenlemeler, mevcut yasal düzenlemeye dahi uyulmayan denetimsiz bir yapı sektörü, finansal teşvikler, sosyal konut kampanyaları, imar barışı adı altında sunulan imar afları vb. işlemler aracılığıyla gayrimenkul, bir yatırım aracına

dönüştürmüştür. Bunun sonucu ise nüfus ve yapı yoğunluğunun oldukça yüksek; buna karşın sosyal ve teknik altyapı alanlarının ise yetersiz ve afete direncin olmadığı kent dokularıdır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yıkımların yoğun olarak yaşandığı Bayraklı İlçesindeki 7 adet bölgede depremden çok kısa bir süre sonra şehircilik ve yer bilimleri bütünüyle yok sayılarak hiçbir araştırma yapılmadan 5-6 katlı yapıların yapılacağı kamuoyuna duyurulmuş, bölgelerin bir kısmında imar planına esas jeolojik/jeoteknik etüt olmadan, parçacı ve bütünden kopuk plan değişiklikleri onaylanmıştır. Bayraklı rezerv alanı ise bilimsel dayanaktan yoksun ve çok hızlı bir şekilde evlerini kaybeden vatandaşlara kalıcı konut yapılmak gerekçesiyle "orman vasfı ve doğal sit statüsü" dışına çıkarılmış, TOKİ'ye devredilmiş ve imar planı değişiklikleri ile konut ve konuta hizmet edecek kullanım kararları oluşturulmuştur. İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri eliyle planlama ilkelerinden uzak bir şekilde verilen emsal artışları ve "Mevcut Plandaki Durumu Korunacak Alanlar (K)" plan notu ile İzmir'de yeni felaketlerin kapısı aralanmıştır.

Merkezi ve yerel yönetimler tarafından ortaya konan “popülist ve serbest piyasanın koşullarını önceleyen politikalar”, mühendislik, mimarlık ve şehir planlama disiplinlerinin gerekliliklerini külfet olarak algılayan bir yaklaşım öngördüğünden, vatandaşların kendi kaderine terk edilmesine ve yeni felaketler karşısında kentlerimizin kırılgan bir yapıya sahip olmasına neden olmaktadır.

Afetlerde en büyük eksiklik ilk anlardaki koordinasyon eksikliği olmaktadır. İlk bir saat, sonraki 3 saat ve katları arama kurtarma için önemlidir. Afet bölgesinde ikamet eden yerel görevlilerin afet arama kurtarma görevlerine gidemeyecekleri de düşünülerek alınacak önlemler için çeşitli senaryolar düzenlenmeli, birden fazla yerde stok sahası ve yeterli elektrik malzemesi bulundurulmalıdır. Bunun yanı sıra açıkta kalanların kalabilecekleri yerlerin ve geçici sağlık ve aşevi tesislerinin elektrik ve aydınlatma çalışmaları önem kazanmaktadır. Elektrik altyapısının coğrafi koşullarımız nedeniyle afetlere de dayanıklı olması öncelikle enerji üretimi, iletimi ve dağıtımının deprem koşullarına göre yeniden gözden geçirilmesiyle başlamalıdır. Sisam depremi sonrasında yaşanan Bayraklı afetinde, jeneratör temini ve mobil trafo tesisinde

bir gecikme yaşanmadığı görülmüştür. İlk saatlerdeki güvenlik amaçlı kesintiler yapılan hasar tespiti sonrasında sağlam kalan kısımlara elektrik verilmiş ve hasarlı yapıların elektriği kesildikten sonra kalanlarına 36 saat içerisinde elektrik ve aydınlatma sağlanmıştır. İletim tarafı da benzer bir anlayışla ve esneklik sağlanacak şekilde yapılandırılmalıdır.

Kamu Kurumları ve özel şirketler bir bütünlük içinde afet senaryolarına göre bir çalışma içinde olmayıp her bir kurum, şirket vb. tüm paydaşlar kendilerine özgü çalışmaları ayrı ayrı yapmaktadırlar. Oysa afet göz önünde bulundurularak Telekomünikasyon, Sabit ve Mobil Ses, DATA, İnternet, Uydu vb. tüm iletişim sistemlerine yönelik de bütünlük bir yapıda Acil Eylem Planlarının hazırlanması gerekmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre, konut hakkının sağlanması ve gerekli tedbirlerin alınması devletin sorumluluğundadır. Ancak, deprem sonrası kamu idareleri tarafından tesis edilen işlemlerle, afet sonrasında hasar alan binaların yıkılıp yeniden yapılması serbest piyasanın işleyişine bırakılmış, mali gücü olanlar ile olmayanlar arasında bir ayırım yapılmıştır.

Bu kararlar sonucunda temel bir insan hakkı olan barınma hakkı açıkça ihlal edilmiş, yurttaşların çok önemli bir kısmı güvensiz konutlarda yaşamaya mahkum edilmiştir.

Ayrıca, son yıllarda enflasyon oranını geride bırakarak artan konut kira ve satış bedelleri, öğrencilerin yurt bulamaması, çalışanların ücretlerine yapılan zam oranlarının enflasyonun gerisinde kalması, doğa kaynaklı afetler gibi olumsuzluklar özellikle emekçilerin barınma sorununun en görünür örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yaşadığımız depremler de, ülkemizde var olan barınma krizini daha da derinleştirmiştir.

Barınma sorunu; sermayenin uzun vadeli talep ve beklentileri doğrultusunda yıllardır uygulanan kamu yararını dikkate almayan politikaların sonucunda başta büyükşehirlerde olmak üzere ülkenin dört bir tarafında yakıcı bir şekilde etkisini göstermektedir. Sorun, barınma ihtiyacını karşılamaktan çok, konutun yatırım aracına dönüştürülmesidir. Kira bedellerindeki artışın çalışanların ücret artışlarının oldukça üzerinde gerçekleşmesi, toplumun büyük bir kısmının

daha da yoksullaşmasına, barınamamasına neden olmaktadır. Kaldı ki emekçilerin ücretlerine yapılan artışlar, artan enflasyon karşısında çok hızlı bir şekilde erimektedir.

6 Şubat 2023 depremleri sonrasında kentsel dönüşüm süreçlerini hızlandırma gerekçesiyle yapılan yasal düzenlemeler; barınma sorununu çözmek yerine aksine daha fazla mülksüzleşmeye neden olacaktır. Herkes için güvenli, sağlıklı ve erişilebilir konut hakkının sağlanması için kamucu/toplumcu bir kent planlama yaklaşımı doğrultusunda yapılması gereken müdahaleleri bir an önce tartışmaya açmak gerekmektedir. Kentsel dönüşüm adı altında, yeni rant alanları yaratmak için geliştirilen son yönetmelik değişiklikleri, insanların mülk edinme haklarının bir gecede ellerinden alınmasını kolaylaştıracak **“mekankırım”** uygulamaları vahim sonuçlar doğuracaktır.

Deprem tehdidi altındaki İzmir kentinde, deprem öncesi alınacak önlemler ile hasar ve can kaybı da azalacaktır. Bu anlamda yapı stokumuzun durumunu tespit etmek de son derece önemlidir.

İmar affı gibi çağdışı bir uygulamadan ne yazık ki İzmir de payını almıştır. 30 Ekim depreminde yıkılan ve ağır hasarlı binaların 42'sinin imar affından yararlandığı ortaya çıkmıştır. Türkiye'de imar affı ile en fazla yapı kayıt belgesinin İzmir'de alındığı (332 bin) düşünüldüğünde olası depremlerde İzmir'in ne denli büyük bir risk ile karşı karşıya olduğu anlaşılacaktır.

Afet yönetiminin en önemli aşamalarından biri de afet sonrası süreçte kullanılacak acil afet toplanma alanlarıdır. Bu doğrultuda, Kültürpark'ın afet toplanma alanı olarak değerlendirilmesinde; planlama ve tasarım süreçleri, mekansal büyüklüğü, etkili hizmet alanları, kişi başına düşen toplam alan, erişilebilirlik, tahliye kolaylığı, ikincil tehlikeler vb. standartlar ele alınmıştır. Kültürpark, kişi başına düşen toplam alan açısından da, ikincil risk unsurları ve altyapı kısıtlamaları dikkate alındığında da yetersizdir. Kent için son derece değerli böyle bir alanın yerel yönetim tarafından "yerleşke" olarak kullanılması kabul edilemez. Kültürpark'ın kuruluş amacına uygun olarak çağdaş bir kent parkı haline getirilmesi zorunludur.

Uzun yıllardır egemen olan neoliberal yönetim anlayışı nedeniyle ülkemizin su kaynakları kirletilmiş, doğal varlıkları, orman alanları tarihi zenginliklerimiz tahrip ve talan edilmiştir. Kentleşme, sanayileşme, tarım, madencilik ve diğer tüm sektörlerin yarattığı bu çevresel risklerin belirlenmesi ve çevresel yüklerin en aza indirilmesi, ancak bütünsel bir planlama anlayışı ile mümkündür.

Yurttaşlarımızın yaşam alanlarını ranta ve talana karşı korumak adına yürüttüğü mücadele, çevre sorunları ile toplumsal sorunlar arasında ayrılmaz bir ilişki olduğunu, çevrenin korunmadığı bir demokrasi olamayacağı gibi, demokrasinin olmadığı bir ülkede de çevrenin korunamayacağını göstermektedir.

Yaşadığımız kente baktığımızda da bu sürecin farklı olmadığını görüyoruz. "Doğa İle Uyumlu, Yaşanabilir Kent" hedefini ortaya koyan İzmir, ne yazık ki bu hedeften uzaklaşarak, her taraftan kuşatılmış çevre problemleri ile boğuşmaya devam etmektedir.

Bergama'da, Dikili'de, Efemçukuru'nda altın madenlerinin yarattığı ve yaratacağı çevresel risklerle ilgili hukuki ve toplumsal mücadele devam ederken; ÇED Olumlu kararları ile ilgili hukuki süreçlere rağmen, işletmeler çalışmaya ve kirlilik yaratmaya devam etmektedir.

İzmir Kentinin içme, kullanma ve tarımsal sulama amaçlı su kaynakları olan Gediz, Küçük Menderes, Kuzey Ege Havzalarında yerüstü ve yeraltı sularının kalitesi en kötü seviyededir ve kirlenmeye devam etmektedir. İçme-kullanma suyu ihtiyacı ile birlikte kentin alternatif su kaynaklarına ihtiyacı da artmaktadır. Kentteki atıksu toplama sistemi, oluşan kentsel nüfus yükünü kaldıramayacak boyuta gelmiş durumdadır. Kentleşme, artan kentsel göç ve nüfus ile yapılaşmanın getirdiği altyapı yetersizlikleri; su kayıpları, seller, körfezde koku problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Su ve atıksu yönetiminin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için şebeke ve arıtma tesislerinin revizyon çalışmaları ve yeni tesislerle ilgili yatırım süreçleri tamamlanmalı, doğru bir şekilde işletilmelidir. Atıkların doğru yönetilememesi nedeni ile plastik kirliliğinin küresel bir sorun haline geldiği

günümüzde, ülkemizin genelinde olduğu gibi kentimizde de oluşan atıkların tamamı ayrı toplanamamaktadır. Diğer taraftan sanayi kuruluşlarının yalnız kendi beyanlarına bağlı olarak miktar ve niteliğini bilebildiğimiz atıkların yarattığı riskler devam etmektedir.

Günümüzde İzmir'de 4.520 ton/gün evsel katı atık, Harmandalı Düzenli Katı Atık Depolama Alanı ile Ödemiş ve Bergama Entegre Katı Atık Yönetim Tesislerinde bertaraf edilerek, oluşan biyogazdan elektrik üretilirken, rehabilitasyon çalışmaları devam eden Tire Düzensiz Katı Atık Depolama Alanı'nda 150 ton/gün atık depolanmaktadır. Yıllar içerisinde plansız kentleşme ile yapılaşmanın ortasında kalmış Harmandalı Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi hem kapasitesinin sonuna gelmiş hem de gelişen heyelan nedeni ile sürdürülebilirliğini yitirmiş durumdadır. Kentin acil olarak yeni katı atık değerlendirme tesislerine ihtiyacı vardır.

Sanayi tesisleri, madencilik faaliyetleri, ısınma amaçlı yakıt kullanımı ile birlikte plansız kentleşmesinin de getirdiği hava kirliliğine bağlı çevre ve sağlık riskleri artmaktadır.

Kentsel dönüşüm ve bina yıkım süreçlerinde alınmayan önlemler; partikül madde ile birlikte binanın yaşı ve yapısına bağlı olarak asbest ve diğer tehlikeli maddeler ile birlikte çevre ve sağlık risklerine neden olmaktadır.

Aliağa'da rafineriler, demir-çelik tesisleri, gemi söküm, enerji ve ağır sanayi tesisleri faaliyetleri sonucunda artan çevresel kirliliğin bölgenin kapasitesini doldurduğu ve aştığı yapılan çalışmalarla ortaya konmuş bir gerçektir. Bu tablo doğrultusunda yaşanan çevresel kirlilik bölge halkının, çevre yerleşimlerin ve İzmir kentinin yaşam kalitesini tehdit etmektedir.

Kentin önemli çevre problemlerinden biri de Aliağa Gemi Söküm alanıdır. Dünyada Bangladeş, Hindistan, Pakistan gibi ülkelerin yanı sıra ülkemizde de gemi sökümü işi tamamen özensiz, adeta vahşi bir yöntemle yapılmakta, bu da ekolojik sorunlara neden olmaktadır. Sökümde kâr maksimizasyonu amaçlandığı için çevresel önlemler, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile halk sağlığı göz ardı edilmektedir. Benzer bir durum, kontrolsüzce alana bırakılmış radyoaktif kaynaklı atıklardan dolayı Gaziemir Belediyesi sınırları

içerisinde de yaşanmaktadır. Nükleer ve kimyasal tehlikeli maddelerin sökümü ve bertaraf süreçleri, ilgili kamu kurumları tarafından denetlenmeli, süreç kamuoyu ile şeffaf bir biçimde paylaşılmalı, denetim süreçlerine, meslek odaları ve üniversiteler dahil edilmelidir.

İzmir ölçeğinde mücadele alanında yaklaşık 40 yıllık bir sürece damgasını vuran "İnciraltı"nda; değişen otoritelerin ranta kurban etme konusundaki kararlılıkları sürmektedir. Bölgede 1980 yıllarda başlayan ranta ve imara açma hayalleri İl Toprak Koruma Kurulunun Kararları ve İmar Planları yargı denetimi ile iptal edilip yapılaşmaya açılması defteri tamamen kapatılmıştır. Ancak bütün bunlar yok sayılarak siyasi iktidarın seçim vaatleri arasında yer alan İnciraltı rant projesi; bilimsel temelden uzak çeşitli manevralarla yeniden düzenlenen raporlar ve onaylanan kararlarla hayata geçirilmek istenmektedir. Son olarak İnciraltı Turizm Merkezi 1/5000 ve Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Değişikliği ve Plan Açıklama Raporu 13.12.2023 tarihinde ilana çıkarılmıştır.

TMMOB İzmir İKK bileşenleri olarak; Lagünü ile göçmen kuşlarıyla, endemik bitki türleriyle, nadir rastlanan özel ekosistemiyle, yarattığı biyoçeşitlilik rezervi ve tarım alanları ile bugünlere kadar taşıyabildiğimiz ve koruduğumuz bu değeri rant odaklı yaklaşımlara karşı sonuna kadar korumaya kararlıyız.

Siyasi iktidarın kentimizdeki rant hesaplarının sadece İnciraltı ile sınırlı olmadığı aşikardır. Kent çevresindeki doğal alanlar ve ormanlar da bundan nasibi almaktadır. Şehir dışlarına devasa büyüklükte Şehir Hastanelerinin yapılması ve işletilmeleri kamuoyunda hala büyük tartışma konusu iken Bayraklı sırtlarında yapılan Şehir Hastanesi 74,00 hektarlık ormanlık alanın tahribine neden olmuştur. Bu yetmemiş, 1995 yılında 65 kişinin canına mal olan sel felaketinin olduğu Laka Deresi havzası yapılaşmaya açılmıştır. Felaketin ardından dönemin orman teşkilatı İzmir Büyükşehir Belediyesinin de katkıları ile bölgede önemli bir maddi kaynak harcayarak yaptığı erozyon kontrolü çalışması ile olası bir felakete karşı önlem almıştır. Bu çalışmalar yok sayılarak 30 Ekim 2020 depreminde depremzedelerin konut ihtiyacı öne

sürülerek şehir hastanesinin çevresini imara ve ranta açma düşüncesi ağır basmış ve Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile bölgede 376,00 hektarlık alan bir çırpıda orman dışına çıkarılmıştır. Yerel yönetimlerden ne yazık ki gereken destek sağlanamamış, buna rağmen TMMOB İzmir İKK olarak yapılan örnek mücadeleye rağmen maalesef günümüzdeki adalet mekanizmasının evrensel hukuk kurallarına göre tam işlemediği için bölge imara açılmıştır. Böylece yeşil alan bakımından kıt koşullara sahip kentimizin çevresindeki ormanların ve doğal alanların tahribine neden olan, yerüstü ve yer altı su rezervlerinin dengesini bozacak nitelikteki bu uygulama İzmir özelinde işlenen en büyük **“kent suçudur”**.

Neoliberal politikalar ile yaşanmaz hale gelen, yoksulluğun ve yokluğun iliklerine kadar işlediği kentte yaşayan insanların temiz suya ve güvenli gıdaya ulaşımı gün geçtikçe olanaksız hale gelmektedir. Gıda hakkı 1948 Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi’nden beri en temel insan haklarından biri olarak uluslararası hukuk belgelerinde tam bir mutabakatla kabul edilmekle birlikte günümüzde en çok ihlal edilen insan

haklarından biridir. Bu nedenle Gıda güvenliğini amaçlayan kamu stokları, şeffaf, adil ve istikrarlı bir biçimde tasarlanmalıdır. İnsanların yeterli gıdaya erişiminin ancak çiftçilerin istikrarlı bir geçim kaynağına sahip olması ile mümkün olabileceği unutulmamalı, tüm kamu stoku planları, hak sahiplerinin aktif ve anlamlı katılımını içermelidir. Kentin temiz su ihtiyacını karşılayan başta Tahtalı barajı olmak üzere tüm su havzaları ve kaynaklarının kamu yararı gözetilerek koruma altına alınması ve koruma alanlarının ihlalinin önüne geçilmesi gerekmektedir.

Günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlasının, 2050’de ise % 70’inin kentlerde yaşayacağı tahmininden hareketle bu akımın sürmesi halinde kentlerin ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliği tehdit altındadır. Kent çevresi ve kent içi ormanların çok iyi korunması, ranta ve talan edilmesine izin verilmemelidir.

Rant odaklı kentleşme terk edilmelidir. Kentlerimizin yüksek yoğunluklu ve merkezi alanlarının kapı arkasında pazarlıklar yerine yarışmalar aracılığı ile kamuoyu önünde bilim ışığında, ekonomik, sosyal ve çevresel

sürdürülebilirlik kriterleri çerçevesinde kültür ve yaşama en uygun şekilde planlanması ve tasarlanması gerekmektedir.

Yaşanabilir ve kaliteli bir kentsel mekân ve sokaklar tüm yurttaşlarımızın ve gelecek kuşakların; gençlerimizin ve çocuklarımızın hakkıdır. Bizden önceki kuşaklardan devir aldığımız mimari ve kültürel miras korunmalıdır. Farklı dönemlerde yapılmış, kentin ve kentlinin hafızasına kazınmış olan sivil ve kamusal yapılar korunmalı, sonraki nesillere aktarılmalıdır. Modern mimarlık mirası yapılarından İzmir Büyükşehir Belediye binasının güçlendirilmesi yerine yıktırılması bir kent suçudur. Yıkarak yerine yaşatmak yaklaşımı benimsenerek kent kimliği korunmalıdır.

Kentlerin, yeşile boyanmış yeni sermaye birikim mekânlarına dönüştürülmesi, yönetimlerin tek karar verici olması, çevre sorunları ve iklim değişikliği ile ilgili kaygılara duyarsız kalınması, kentler ve kentliler arası gelir dağılımı derinleştirilmesi, yurttaşların tüm süreçlerden izole edilmesi, kentlerin marka değeri üretme ve rekabet öznesi olarak ele alınması, “kentin

seçkinleştirilmeye” çalışılması vb. birçok nedenden eko-teknolojik kentlere eleştirilerin arttığını göstermektedir. Sonuçta, ağırlıklı olarak teknoloji odaklı algılanan iki kavram doğrultusundaki uygulamalar, ancak tamamlayıcı olarak toplumsal, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarla bütünleştirildiği zaman akıllı şehir ve eko-kentten söz etmek mümkün olacaktır.

Dünya genelindeki kent yönetimleri incelendiğinde, kent yönetiminde şeffaflık ve katılımcı demokrasinin en önemli bileşenlerinden birinin açık veri olduğu görülmektedir. Açık veri, herkes tarafından herhangi bir amaç için kullanılabilen, düzenlenebilen ve paylaşılabilen veri olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda Dünya ölçeğinde pek çok kent yönetimi, açık veri ekosistemlerini oluşturmuş ve sürdürülebilirliğini sağlamak için yoğun çalışmalarda bulunmuş ve bulunmaya devam etmektedir. Kamu kaynaklarıyla üretilen dijital veriler kamu kullanımına açık hale getirilmelidir.

Kentlerimizde insanlarımız tüm bu sorunlar ile boğuşurken, her geçen gün farklı hukuk skandalları yaşanmaktadır. Gezi Parkı davasında

meslektaşlarımız Mücella Yapıcı ve Tayfun Kahraman mesleklerinin gereğini yaptıkları için hukuk dışı yargılamalar ile en ağır cezalara mahkûm edildiler. Milletvekili, çevre ve insan hakları savunucusu Can Atalay’ın tutukluluk hali Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarına karşın devam ettirilmektedir. Bu hukuksuzluk son bulana kadar Alsancak’ta Mimarlık Merkezi önünde başlattığımız Adalet Nöbetimiz devam edecektir.

Toplumsal Cinsiyetin ana akımlaştırılması, politik, ekonomik ve sosyal alanların hepsinde, politika ve programların tasarımı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi aşamalarının her birine kadınların da öncelik ve tercihlerinin bütüncü bir bakışla dahil edilmesini ifade eder. Sürdürülebilir Kalkınma Bağlamında Eşitlikçi Kent Bütçeleri oluşturmak, ancak toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe ve bütçeleme (TCDB), toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesine yönelik çalışmalarla mümkündür.

Bir kentin kalkınma politikalarının toplumu oluşturan bireyler arasında cinsiyet, cinsel yönelim, ırk, din ve yaş ayrımcılığı yapmadan, var olan tüm sosyal ve kültürel eşitsizliklerin

giderilmesini temel alarak katılımcı ve sürdürülebilir kalkınma unsurlarını içerecek biçimde kurgulanması gereklidir. Çocuk ve yaşlı bakımı gibi kadının işgücüne katılımını engelleyen ya da iş yükünü arttıran olguların göz önüne alınması ve yapılacak yatırımların salt fiziki alanlara değil (yol, köprü, bina yapımı vb.) toplumsal alt yapıya (kreş ve bakım merkezlerinde çalışacak insan gücüne yatırım) yönelik olması sosyal ve ekonomik refahı arttıracaktır. Özellikle bu harcamaların cari harcama değil yatırım harcaması kategorisine alınması ise uzun vadede kentin çağdaşlaşması ve ekonomik gücü açısından kapsayıcı sonuç verecektir.

İşgücüne katılım ve emek verimliliğinin azalması, kadınların ekonomik anlamda gücünü ve sesini zayıflatır. Ekonomik gücü olmayan kadın siyaset alanında da kendini yeter derecede ifade ve temsil edememektedir. Kadınların, kadınlar tarafından siyasi alanlarda temsil edilebilmesi kapsayıcılık anlayışını getirmesinin yanında, kadın yoksulluğunun gerçek derinliğinin anlaşılmasına ve getirilecek çözümlerin kadınların bizzat katılımı ile daha gerçekçi olabilmesine katkı sunar.

2022 Küresel Cinsiyet Açığı indeksine göre Türkiye 124. sırada yer aldığı göz önünde bulundurulunca; kent bazında klasik belediyecilikteki yurttaş tanımının “15-64 yaşarası, sağlıklı, çoğunluk nüfus etiketlerini taşıyan erkekler” olduğu ön kabulünden vazgeçilerek cinsiyet körü stratejik planların toplumsal cinsiyete duyarlı bir bakış açısıyla hazırlanması, uygulanması için de öncelikle;

- Karar mekanizmalarında sayıca ve güç bakımından eşit şekilde kadınların yer alması,
- Kadın örgütlerinin kentsel politikaları izleyip raporlaması ve savunuculuk faaliyetlerinin sürekliliğinin sağlanması,
- Belediye bütçeleri, yıllık faaliyet planları ve performans değerlendirmelerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir bakış açısıyla yapılması,
- Belediye çalışanlarının zorunlu toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimler sağlanması,
- Kadın çalışmaları müdürlüklerinin kurulması,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği komisyonlarının belediye meclis ihtisas komisyonları içinde yer alması gerekmektedir.

Plansız gelişen kentler, engelli yurttaşların yaşamını gün geçtikçe zorlaştırmaktadır. Sağlıklı insanlar için bile zorlukları olan İzmir gibi metropollerde, engelli ve dezavantajlı yurttaşlara yönelik düzenlemeler ile kent yaşamı daha yaşanabilir hale getirilmelidir.

TMMOB örgütlüğünden aldığımız güç ve azimle dün olduğu gibi bugün de doğal ve kültürel varlıklarımızla ülkemize sahip çıkıyoruz, gelecekte de sahip çıkacağız.

Demokrasinin, evrensel hukukun, aklın ve bilimin hakim olduğu bir ülke için, talana, ranta ve hukuksuzluğa karşı olan mücadelemiz kesintisiz sürecektir.

YAŞASIN TMMOB ÖRGÜTLÜLÜĞÜ!

TMMOB İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU

FAY SAKINIM BANDI KANUNU (FAY YASASI):
TÜRKİYE'DEKİ RİSK AZALTMA ÇALIŞMALARINDAKİ
ANLAMI VE ÖNEMİ

PROF. DR. HASAN SOZBİLİR
DÖRÜZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ
JEOLJİ MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ

GEZİ İÇİN
UMUT
KAMPUS MERKEZİ

GEZİ İÇİN
UMUT
KAMPUS MERKEZİ
607.
GÜN

GEZİ
UMUTTUR

UMUT
ARGILANAMA

DOĞAYA,
KENTLERE,
TUTSAKLARA
ÖZGÜRLÜK